ਮੁਖਵਾਕ ਨੰਬਰ ੧੦੯ [ਆਦਿ ਅੰਗ ੭੦੨]

ਜੈਤਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਚਿਤਵਤ ਬਰਸਤ ਮੇਂਹ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧੁ ਕਰੁਣਾ ਪ੍ਰਭ ਧਾਰਹੁ ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਕੋ ਨੇਂਹ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਅਨਿਕ ਸੂਖ ਚਕਵੀ ਨਹੀ ਚਾਹਤ ਅਨਦ ਪੂਰਨ ਪੇਖਿ ਦੇਂਹ ॥ ਆਨ ਉਪਾਵ ਨ ਜੀਵਤ ਮੀਨਾ ਬਿਨੁ ਜਲ ਮਰਨਾ ਤੇਂਹ ॥੧॥ ਹਮ ਅਨਾਥ ਨਾਥ ਹਰਿ ਸਰਣੀ ਅਪੁਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇਂਹ ॥ ਚਰਣ ਕਮਲ ਨਾਨਕੁ ਆਰਾਧੈ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਆਨ ਨ ਕੇਂਹ ॥੨॥੬॥੧੦॥

ਜੈਤਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਇਹ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਮੁਖਵਾਕ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਜੈਤਸਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਲਏ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਪਪੀਹੇ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ੍ਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਚੱਕਵੀ ਦਾ ਲਿਆ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਵਿਚ ਤੜਫ ਰਹੀ ਹੈ। ਤੀਜਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਮੱਛੀ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਹੁਣ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਪੀਹੇ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦਾ ਨਿਰੂਪਣ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਚਿਤਵਤ ਬਰਸਤ ਮੇਂਹ ॥

ਜਿਵੇਂ ਚਾਤ੍ਰਿਕ=ਪਪੀਹਾ ਚਿਤਵਤ=ਚਿਤਵਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਂਹ=ਮੇਘ ਬੱਦਲ ਭਾਵ ਮੀਂਹ ਬਰਸਤ=ਬਰਸੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੇਰੀ ਪਿਆਸ ਦੂਰ ਹੋਵੇ। ਪਪੀਹੇ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ।

ਯਥਾ— ੧. **ਚਾਤ੍ਰਿਕੁ ਚਾਹਤ ਮੇਹੁ ॥** [ਬਿਲਾਵਲੁ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੮੩੮]

੨. **ਬਾਬੀਹਾ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਦੇਹੁ ਜੀਅ ਦਾਨ ॥**
ਜਲ ਬਿਨੁ ਪਿਆਸ ਨ ਊਤਰੈ ਛੁਟਕਿ ਜਾਂਹਿ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ॥
[ਵਾਰ ਮਲਾਰ ਮਃ ੩, ਅੰਗ ੧੨੮੪]

੩. **ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਚਿਤ ਪਿਆਸ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਚਿਤ ਪਿਆਸ ਹੇ ॥**
ਘਨ ਬੂੰਦ ਬਚਿਤ੍ਰ ਮਨਿਆਸ ਹੇ ਅਲ ਪੀਵਤ ਬਿਨਸਤ ਤਾਪ ॥
[ਆਸਾ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੪੬੨]

੪. **ਬੂੰਦ ਵਿਹੂਣਾ ਚਾਤ੍ਰਿਕੋ ਕਿਉ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ ॥** [ਵਾਰ ਜੈਤਸਰੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੭੦੮]

ਇਤਿਆਦਿਕ ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪਪੀਹੇ ਦੀ ਪਿਆਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਤੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਸ੍ਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦ ਦੀ ਚਿਤਵਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਆਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਪੀਹੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜਗਿਆਸੂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਰੂਪ ਸ੍ਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦ ਦੀ ਤੜਫ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਗਿਆਸੂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ ਹੈ:

ਯਥਾ— **ਦਰਸ ਤੇਰੇ ਦੀ ਪਿਆਸ ਮਨਿ ਲਾਗੀ ॥** [ਆਸਾ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੩੮੯]

ਜੇ ਪਪੀਹੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਹੇ ਤੂੰ ਕਦੀ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਟੋਭੇ, ਤਲਾਅ, ਸਮੁੰਦਰ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਤੂੰ ਇਕ ਬੂੰਦ ਲਈ ਇਤਨਾ ਕਸ਼ਟ ਉਠਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਤਾਂ ਪਪੀਹੇ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਐ ਦੱਸਣ

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਵਾਲਿਆ ਗੱਲ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਭਾਵੇਂ ਠੀਕ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਬਿਅੰਤ ਟੋਭੇ ਤਲਾਅ ਸਮੁੰਦਰ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਟਿਕਾਣਾ ਬਣਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸ੍ਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦ ਹੈ; ਟੋਭੇ ਤਲਾਵਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਪਾਣੀ ਮੇਰੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਣ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਾਲੇ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਹੇ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤਾਂ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਫੇਰ ਤੇਰੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਰੂਪ ਪਿਆਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬੁਝਦੀ। ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਬਲਕਿ ਧਰਤੀ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਗੇਂਦ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਪਾਣੀ ਕਿਸੇ ਪਿਆਸੇ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਕੜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਈ ਅਗਨੀ ਰਸੋਈ ਆਦਿ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਰਦੀ ਦਾ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਸਮਾਇਆ ਘਿਓ ਰੋਟੀ ਚੋਪੜਨ ਅਤੇ ਦਾਲ ਸਬਜ਼ੀ ਦੇ ਤੜਕੇ ਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਕਾਰਜ ਸਿਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ। ਤਾਂ ਹੀ ਜਗਿਆਸੂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਰਸ਼ਨਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਦਰਸਨ ਪਿਆਸ ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਨੋਹਰ ਮਨੁ ਨ ਰਹੈ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਉਮਕਾਈ॥**
[ਸਾਰਗ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੧੨੦੬]

ਦਰਸਨ ਪਿਆਸ ਬਹੁਤੁ ਮਨਿ ਮੇਰੈ ਨਾਨਕ ਦਰਸ ਨਿਹਾਲ॥ [ਨਟ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੯੮੦]

ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧੁ ਕਰੁਣਾ ਪ੍ਰਭ ਧਾਰਹੁ ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤਿ ਕੋ ਨੇਂਹ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹੇ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਸਿੰਧ=ਸਮੁੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ=ਮਾਲਕ ਆਪ ਕਰੁਣਾ=ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਧਾਰਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਦਾ ਨੇਂਹ=ਪ੍ਰੇਮ ਬਖਸ਼ਣਾ ਕਰੋ।

ਅਨਿਕ ਸੁਖ ਚਕਵੀ ਨਹੀ ਚਾਹਤ ਅਨਦ ਪੂਰਨ ਪੇਖਿ ਦੇਂਹ ॥

ਹੁਣ ਦੂਜਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇ ਕੇ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਚੱਕਵੀ ਹੋਰ ਅਨਿਕ=ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੁਖਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਦੇਂਹ=ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਪੇਖਿ=ਦੇਖਕੇ ਪੂਰਨ ਅਨੰਦਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚਕਵੀ ਬਾਰੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਥਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਤ੍ਰੇਤੇ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਪਿਤਾ ਦਾ ਬਚਨ ਜੋ ਦੇਵਾਸੁਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਕੇਕਈ ਨੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਮੂਰਛਤ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸਾਰਥੀ ਬਣਕੇ, ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਉੱਤੇ ਖੇਲ੍ਹ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਤਾਂ ਹੋਸ਼ ਆਉਣ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦਸ਼ਰਥ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕੇਕਈ ਨੂੰ ਦੋ ਬਚਨ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਤੂੰ ਜੋ ਚਾਹੇਂ ਮੰਗ ਸਕਦੀ ਹੈਂ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈ ਸਮਾਂ ਆਉਣ ਤੇ ਹੀ ਇਹ ਦੋ ਵਰ ਮੰਗਾਂਗੀ। ਇਹ ਬਚਨ ਫਿਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੇਕਈ ਨੇ ਮੰਗੇ ਜਦੋਂ ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਨੂੰ ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਇਕ ਬਚਨ ਭਰਤ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੂਜਾ ਬਚਨ ਰਾਮ ਜੀ ਨੂੰ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਦਾ ਬਨਵਾਸ। ਮਹਾਰਾਜੇ ਦਸਰਥ ਨੇ ਬਹੁਤ ਮਿੰਨਤਾਂ ਤਰਲੇ ਕੀਤੇ ਪਰ ਕੇਕਈ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਅਖੀਰ ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਤੂੰ ਇਕ ਬਚਨ ਭਰਤ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇਣ ਦਾ ਮਨਾ ਲੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਲਚ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਕੇਕਈ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੱਦ ਤੇ ਅੜੀ ਰਹੀ। ਜਦੋਂ ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗਾਥਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛਿਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਾਜ ਬਿਭੂਤ ਤਜ ਦਿੱਤੀ। ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਸੀਤਾ ਵੀ ਮੁਨੀ ਬਸਤਰ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਲਕਸ਼ਮਣ ਨੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦਿਆਂ, ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਕਸ਼ਟ ਦੁਖ ਸਹਾਰਦੇ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਰਾਵਣ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਸਾਧੂ ਲਿਬਾਸ ਦਾ ਧੋਖਾ ਦੇ ਕੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਹ

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਸਮਾਂ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਸੀਤਾ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦੁਖਦਾਇਕ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬਿਰਛਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਛਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮੇਰੀ ਸੀਤਾ ਕਿਥੇ ਹੈ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀਤਾ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਚਕਵਾ ਚਕਵੀ ਦੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਹੋਈ। ਚੱਕਵੀ ਨੇ ਚੱਕਵੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹੀ ਤ੍ਰੇਤੇ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਰਾਮ ਹੈ ? ਜੋ ਆਪਣੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਿਛੇ ਅਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਪੰਛੀਓ ! ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੈ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੁਖੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮੇਹਣੇ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਮਰਿਆਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ੋਤਮ ਹਾਂ। ਦੋਖੀਆਂ ਨੂੰ ਡੰਨ ਦੇਣਾ ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪੰਛੀ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਡੰਨ ਮੈਂ ਸ਼ਸ਼ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੋਝੇ ਬਚਨ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀਓ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਬਚਨ ਨਾਲ ਹੀ ਦੰਡਿਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੋਗੇ ਭਾਵ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਤਾਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ ਕਿ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦੁਖ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਚੱਕਵੀ ਤੇ ਚੱਕਵਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਰਾਤ ਭਰ ਚੱਕਵੀ ਪਤੀ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਦੋਂ ਸੂਰਜ ਚੜੇ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋਵੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ ਕਿ ਸੂਰਜ ਹੀ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **੧. ਚਕਵੀ ਨੈਨ ਨੀਂਦ ਨਹਿ ਚਾਹੈ ਬਿਨੁ ਪਿਰ ਨੀਂਦ ਨ ਪਾਈ ॥**
ਸੂਰੁ ਚਰ੍ਹੈ ਪ੍ਰਿਉ ਦੇਖੈ ਨੈਨੀ ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਲਾਗੈ ਪਾਂਈ ॥ [ਮਲਾਰ ਮਃ ੧, ਅੰਗ ੧੨੭੩]

੨. ਚਕਵੀ ਸੂਰ ਸਨੇਹੁ ਚਿਤਵੈ ਆਸ ਘਣੀ ਕਦਿ ਦਿਨੀਅਰੁ ਦੇਖੀਐ ॥
[ਆਸਾ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੪੫੫]

੩. ਚਕਵੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸੂਰਜੁ ਮੁਖਿ ਲਾਗੈ ॥ ਮਿਲੈ ਪਿਆਰੇ ਸਭ ਦੁਖ ਤਿਆਗੈ ॥
[ਗਉੜੀ ਮਃ ੪, ਅੰਗ ੧੬੪]

੪. ਚਕਵੀ ਸੂਰਜ ਹੇਤ ਹੈ ਮਿਲਿ ਹੋਨਿ ਸੁਖਾਲੇ ॥ [ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਵਾਰ ੨੭, ਪਉੜੀ ੪]

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਤੋਂ ਸਿਧ ਹੈ ਕਿ ਚੱਕਵੀ, ਚੱਕਵੇਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਚਕਵੀ ਸੰਸਾਰਕ ਸੁਖਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਪੂਰਨ ਅਨੰਦਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਦੇ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਚਕਵੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਦੇ ਸਰਾਪ ਕਾਰਨ ਚਕਵੀ ਤੇ ਚਕਵਾ ਰਾਤ੍ਰੀ ਸਮੇਂ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਭਾਵੇਂ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਭੀ ਹੋਣ ਤਾਂ ਭੀ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਵਿਦਿਆ ਰੂਪੀ ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਅੰਧਕਾਰ ਛਾਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਚਕਵੀ ਦੇ ਭਾਵੇਂ ਕੋਲ ਹੈ ਪਰ ਕੋਲ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਭੀ ਵਿਛੋੜਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਚੱਕਵੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਮਿਲਾਪ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ :—

ਯਥਾ— **ਹੈ ਨਿਕਟੇ ਅਰੁ ਭੇਦੁ ਨ ਪਾਇਆ ॥ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭ ਮੋਹੀ ਮਾਇਆ ॥੧॥**
[ਭੈਰਉ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੧੧੩੯]

ਜਿਵੇਂ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਮਾਨ ਚਕਵੀ ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਕਵੀ ਅਤੇ ਜਗਿਆਸੂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਜ਼ਿਮੀਂ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਅੰਤਰਾ ਹੈ। ਚੱਕਵੀ ਕੇਵਲ ਰਾਤ

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਨੂੰ ਪਤੀ ਤੋਂ ਵਿਛੜਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਦਿਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਯਥਾ— **ਕਬੀਰ ਚਕਈ ਜਉ ਨਿਸਿ ਬੀਛੁਰੈ ਆਇ ਮਿਲੈ ਪਰਭਾਤਿ ॥**
ਜੋ ਨਰ ਬਿਛੁਰੇ ਰਾਮ ਸਿਉ ਨਾ ਦਿਨ ਮਿਲੇ ਨ ਰਾਤਿ ॥੧੨੫॥
[ਸਲੋਕ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਅੰਗ ੧੩੭੧]

ਇਥੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਇਕ ਪੱਖ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਚੱਕਵੀ ਦੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਿਛੜਨ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇ ਕੇ ਜਗਿਆਸੂ ਦੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਵਿਛੜਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਥੇ ਸੰਸਾਰੀ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅੰਤਰੀਵ ਭਾਵ ਵਿੱਚ ਅਵਿਦਿਆ ਰੂਪੀ ਰਾਤ ਹੈ। ਅਗਿਆਨ ਰੂਪ ਅੰਧੇਰੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੂਰਜ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਚੱਕਵੀ ਨੂੰ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਨਾਲ ਮੇਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਕਦੇ ਵੀ ਬ੍ਰਹਮ ਤੋਂ ਜਗਿਆਸੂ ਦੇ ਵਿਛੜਨ ਵਾਲੀ ਅਵਿਦਿਆ ਰੂਪ ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਭਾਵ ਇਕ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜਗਿਆਸੂ ਮੁੜ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਆਨ ਉਪਾਵ ਨ ਜੀਵਤ ਮੀਨਾ ਬਿਨੁ ਜਲ ਮਰਨਾ ਤੇਂਹ ॥੧॥

ਹੁਣ ਤੀਸਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇ ਕੇ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੱਛੀ ਆਨ=ਹੋਰ ਉਪਾਵ=ਜਤਨ ਨਾਲ ਜਿਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੱਛੀ ਦੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਐਸੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਹੈ ਜੈਸਾ ਕਿ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਫੁਰਮਾਨ ਆਇਆ ਹੈ।

ਯਥਾ— ੧. **ਮੀਨੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਭਈ ਜਲਿ ਨਾਇ ॥** [ਗਉੜੀ ਮਃ ੪, ਅੰਗ ੧੬੪]
੨. **ਮੀਨੁ ਬਿਛੋਹਾ ਨਾ ਸਹੈ ਜਲ ਬਿਨੁ ਮਰਿ ਪਾਹੀ ॥** [ਕੇਦਾਰਾ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੧੧੨੨]
੩. **ਜਿਉ ਮਛੁਲੀ ਬਿਨੁ ਪਾਣੀਐ ਕਿਉ ਜੀਵਣੁ ਪਾਵੈ ॥** [ਵਾਰ ਜੈਤਸਰੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੭੦੮]

ਹਮ ਅਨਾਥ ਨਾਥ ਹਰਿ ਸਰਣੀ ਅਪੁਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇਂਹ ॥

ਹਮ=ਅਸੀ ਤਮਾਮ [ਇਹ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਲਫਜ ਹੈ] ਜੀਵ ਨਾਥ=ਸੁਆਮੀ, ਅਨਾਥ=ਯਤੀਮ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਾਂ ਆਪ ਅਪਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇਂਹ=ਕਰਨੀ ਕਰੋ।

ਚਰਣ ਕਮਲ ਨਾਨਕੁ ਆਰਾਧੈ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਆਨ ਨ ਕੇਂਹ ॥੨॥੬॥੧੦॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਕਮਲਾਂ ਨੂੰ ਅਰਾਧਦੇ ਹਾਂ ਤਿਸ=ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਆਨ=ਹੋਰ ਕੇਂਹ=ਕੁਝ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦਾ।

ਅਥਵਾ=ਤਿਸੁ=ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਨ=ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹ ॥

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਮੁਖਵਾਕ ਨੰਬਰ ੧੧੦ [ਆਦਿ ਅੰਗ ੭੦੩]

ਜੈਤਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ਛੰਤ ਘਰੁ ੧ ੧ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਸਲੋਕ ॥ ਦਰਸਨ ਪਿਆਸੀ ਦਿਨਸੁ ਰਾਤਿ ਚਿਤਵਉ ਅਨਦਿਨੁ ਨੀਤ ॥ ਖੋਲ੍ਹਿ ਕਪਟ ਗੁਰਿ ਮੇਲੀਆ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਮੀਤ ॥੧॥ ਛੰਤ ॥ ਸੁਣਿ ਯਾਰ ਹਮਾਰੇ ਸਜਣ ਇਕ ਕਰਉ ਬੇਨੰਤੀਆ ॥ ਤਿਸੁ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਪਿਆਰੇ ਹਉ ਫਿਰਉ ਖੋਜੰਤੀਆ ॥ ਤਿਸੁ ਦਸਿ ਪਿਆਰੇ ਸਿਰੁ ਧਰੀ ਉਤਾਰੇ ਇਕ ਭੋਰੀ ਦਰਸਨੁ ਦੀਜੈ ॥ ਨੈਨ ਹਮਾਰੇ ਪ੍ਰਿਅ ਰੰਗ ਰੰਗਾਰੇ ਇਕੁ ਤਿਲੁ ਭੀ ਨਾ ਧੀਰੀਜੈ ॥ ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ ਮਨੁ ਲੀਨਾ ਜਿਉ ਜਲ ਮੀਨਾ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਜਿਵੈ ਤਿਸੰਤੀਆ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ ਸਗਲੀ ਤਿਖਾ ਬੁਝੰਤੀਆ ॥੧॥ ਯਾਰ ਵੇ ਪ੍ਰਿਅ ਹਭੇ ਸਖੀਆ ਮੂ ਕਹੀ ਨ ਜੇਹੀਆ ॥ ਯਾਰ ਵੇ ਹਿਕ ਡੂੰ ਹਿਕਿ ਚਾੜੈ ਹਉ ਕਿਸੁ ਚਿਤੇਹੀਆ ॥ ਹਿਕ ਦੂੰ ਹਿਕਿ ਚਾੜੇ ਅਨਿਕ ਪਿਆਰੇ ਨਿਤ ਕਰਦੇ ਭੋਗ ਬਿਲਾਸਾ ॥ ਤਿਨਾ ਦੇਖਿ ਮਨਿ ਚਾਉ ਉਠੰਦਾ ਹਉ ਕਦਿ ਪਾਈ ਗੁਣਤਾਸਾ ॥ ਜਿਨੀ ਮੈਡਾ ਲਾਲੁ ਰੀਝਾਇਆ ਹਉ ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਮਨੁ ਡੇਂਹੀਆ ॥ ਨਾਨਕੁ ਕਹੈ ਸੁਣਿ ਬਿਨਉ ਸੁਹਾਗਣਿ ਮੂ ਦਸਿ ਡਿਖਾ ਪਿਰੁ ਕੇਹੀਆ ॥੨॥ ਯਾਰ ਵੇ ਪਿਰੁ ਆਪਣ ਭਾਣਾ ਕਿਛੂ ਨੀਸੀ ਛੰਦਾ ॥ ਯਾਰ ਵੇ ਤੈ ਰਾਵਿਆ ਲਾਲਨੁ ਮੂ ਦਸਿ ਦਸੰਦਾ ॥ ਲਾਲਨੁ ਤੈ ਪਾਇਆ ਆਪੁ ਗਵਾਇਆ ਜੈ ਧਨ ਭਾਗ ਮਥਾਣੇ ॥ ਬਾਂਹ ਪਕੜਿ ਠਾਕੁਰਿ ਹਉ ਘਿਧੀ ਗੁਣ ਅਵਗਣ ਨ ਪਛਾਣੇ ॥ ਗੁਣ ਹਾਰੁ ਤੈ ਪਾਇਆ ਰੰਗੁ ਲਾਲੁ ਬਣਾਇਆ ਤਿਸੁ ਹਭੋ ਕਿਛੁ ਸੁਹੰਦਾ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਧੰਨਿ ਸੁਹਾਗਣਿ ਸਾਈ ਜਿਸੁ ਸੰਗਿ ਭਤਾਰੁ ਵਸੰਦਾ ॥੩॥ ਯਾਰ ਵੇ ਨਿਤ ਸੁਖ ਸੁਖੇਦੀ ਸਾ ਮੈ ਪਾਈ ॥ ਵਰੁ ਲੋੜੀਦਾ ਆਇਆ ਵਜੀ ਵਾਧਾਈ ॥ ਮਹਾ ਮੰਗਲੁ ਰਹਸੁ ਥੀਆ ਪਿਰੁ ਦਇਆਲੁ ਸਦ ਨਵ ਰੰਗੀਆ ॥ ਵਡ ਭਾਗਿ ਪਾਇਆ ਗੁਰਿ ਮਿਲਾਇਆ ਸਾਧ ਕੈ ਸਤਸੰਗੀਆ ॥ ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਸਗਲ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਿਅ ਅੰਕਿ ਅੰਕੁ ਮਿਲਾਈ ॥ ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕੁ ਸੁਖ ਸੁਖੇਦੀ ਸਾ ਮੈ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਪਾਈ ॥੪॥੧॥

ਜੈਤਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ਛੰਤੁ ਘਰੁ ੧ ੧ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਮੁਖਵਾਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਜੈਤਸਰੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਰਾਗ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੁਰ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਛੰਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਸਤੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮੰਗਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ੧=ਅਦੁੱਤੀ ੴ=ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ, ਸਤਿ=ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਗੁਰ=ਚੇਤਨ, ਪ੍ਰਸਾਦਿ=ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ॥

ਸਲੋਕ ॥ ਦਰਸਨ ਪਿਆਸੀ ਦਿਨਸੁ ਰਾਤਿ ਚਿਤਵਉ ਅਨਦਿਨੁ ਨੀਤ ॥

ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਪਿਆਸੀ ਹੋ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦਿਨ ਨੀਤ=ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਚਿਤਵਉ=ਦੇਖਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸਾਂ।

ਯਥਾ— **੧. ਆਸ ਪਿਆਸੀ ਪਿਰ ਕੈ ਤਾਈ ਜਿਉ ਚਾਤ੍ਰਿਕੁ ਬੂੰਦੇਰੇ ॥** [ਤੁਖਾਰੀ ਮਃ ੫, ਅੰਗ ੧੧੧੭]

੨. ਪੰਥੁ ਨਿਹਾਰੈ ਕਾਮਨੀ ਲੋਚਨ ਭਰੀ ਲੇ ਉਸਾਸਾ ॥
ਉਰ ਨ ਭੀਜੈ ਪਗੁ ਨਾ ਖਿਸੈ ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕੀ ਆਸਾ ॥
[ਗਉੜੀ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਅੰਗ ੩੩੭]

੩. ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕਉ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਬਹੁ ਤਪਤੈ ਜਿਉ ਤ੍ਰਿਖਾਵੰਤੁ ਬਿਨੁ ਨੀਰ ॥
[ਗੋਂਡ ਮਃ ੪, ਅੰਗ ੮੬੧]

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਖੋਲਿ੍ ਕਪਟ ਗੁਰਿ ਮੇਲੀਆ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਮੀਤ ॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਭਰਮ ਰੂਪ ਵਾ-ਪੰਜਾਂ ਕੋਸ਼ਾਂ ਰੂਪ ਕਪਟ=ਬੂਹੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਹਰਿ=ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਮੇਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਛੰਤ ॥ ਸੁਣਿ ਯਾਰ ਹਮਾਰੇ ਸਜਣ ਇਕ ਕਰਉ ਬੇਨੰਤੀਆ ॥

ਹੇ ਅਸਾਡੇ ਸਜਣ=ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਯਾਰ=ਮਿੱਤਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਂ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹਾਂ [ਵਾ-ਯਾਰ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਜਣ=ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਰਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ]।

ਤਿਸੁ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਪਿਆਰੇ ਹਉ ਫਿਰਉ ਖੋਜੰਤੀਆ ॥

ਤਿਸੁ=ਉਸ ਮੋਹਨ=ਮਨ ਦੇ ਮੋਹਣ ਵਾਲੇ ਲਾਲ ਪਿਆਰੇ=ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਵਾ-ਅਤਿਅੰਤ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਖੋਜੰਤੀਆ=ਲੱਭਦੀ ਫਿਰਉ=ਫਿਰਦੀ ਹਾਂ।

ਤਿਸੁ ਦਸਿ ਪਿਆਰੇ ਸਿਰੁ ਧਰੀ ਉਤਾਰੇ ਇਕ ਭੋਰੀ ਦਰਸਨੁ ਦੀਜੈ ॥

ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪਤਾ ਦੱਸ ਦਿਉ। ਇਹ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਤੜਫ ਹੈ। ਅਗੋਂ ਮਿਲਾਪ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਜੋਂ ਭੇਟਾ ਕੀ ਦੇਵੇਂਗੀ ? ਤਾਂ ਜਗਿਆਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰੱਤਖ ਸਿਰ ਲਾਹ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਰੱਖ ਦੇਵਾਂਗੀ ਵਾ-ਹੰਕਾਰ ਰੂਪ ਸਿਰ ਲਾਹ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਟੇਕ ਧਾਰ ਲਵਾਂਗੀ। ਭਾਵ ਥੋੜ੍ਹੇ ਮਾਤ੍ਰ ਵੀ ਆਪਾ ਨਹੀਂ ਜਣਾਵਾਂਗੀ ਇਹੀ ਸਿਰ ਦਾ ਉਤਾਰਨਾ ਰੂਪ ਭੇਟਾ ਦਿਆਂਗੀ ਪਰ ਭੋਰੀ=ਰੰਚਕ ਮਾਤ੍ਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾ ਦਿਉ ਜਿਸ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਭੋਰੀ=ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ ਭਾਵ ਗਿਆਨ ਦਾ ਉਜਾਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਯਥਾ— **ਤੈ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਬਾਤ ਜਿ ਆਖੈ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਆ ਦੀਜੈ ॥**
ਸੀਸੁ ਵਢੇ ਕਰਿ ਬੈਸਣੁ ਦੀਜੈ ਵਿਣੁ ਸਿਰ ਸੇਵ ਕਰੀਜੈ ॥

[ਵਡਹੰਸੁ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੫੫੮]

ਨੈਨ ਹਮਾਰੇ ਪ੍ਰਿਅ ਰੰਗ ਰੰਗਾਰੇ ਇਕੁ ਤਿਲੁ ਭੀ ਨਾ ਧੀਰੀਜੈ ॥

ਮੇਰੇ ਨੇਤਰ ਪਿਆਰੇ ਪਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਰੰਗ=ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਰੰਗਾਰੇ=ਰੰਗੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਸਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਤਿਲ ਮਾਤਰ ਭੀ ਧੀਰਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ ਮਨੁ ਲੀਨਾ ਜਿਉ ਜਲ ਮੀਨਾ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਜਿਵੈ ਤਿਸੰਤੀਆ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਮਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲੀਨਾ=ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਜਲ=ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਮੱਛੀ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਾਡਾ ਮਨ ਰੂਪ ਮੱਛ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਰੂਪ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਪਪੀਹੇ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਤਿਸੰਤੀਆ=ਤਰਸਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਪੀਹਾ ਸ੍ਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦ ਨੂੰ ਤਰਸਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡਾ ਮਨ ਰੂਪੀ ਪਪੀਹਾ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਰੂਪ ਸ੍ਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦ ਲਈ ਤਰਸਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਪਿਆਸ ਵਾਲਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਬੱਦਲ ਅਭੇਦ ਨਿਸ਼ਚੇ ਰੂਪੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਦੋਂ ਵਰਖਾ ਕਰਨਗੇ।

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਜਨ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ ਸਗਲੀ ਤਿਖਾ ਬੁਝੰਤੀਆ ॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਜਨ=ਦਾਸ ਨੇ ਪੂਰੇ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਇਆ=ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਵਾ :ਗੁਰਾਂ ਦੁਆਰੇ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਭ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਰੂਪ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਗਲੀ=ਸਾਰੀ ਤ੍ਰਿਖਾ=ਪਿਆਸ ਬੁਝ ਗਈ।

ਯਾਰ ਵੇ ਪ੍ਰਿਅ ਹਭੇ ਸਖੀਆ ਮੂ ਕਹੀ ਨ ਜੇਹੀਆ ॥

ਹੇ ਯਾਰ=ਸਜਨ ਸੰਤੋ ! ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਦੀਆ ਸਖੀਆਂ=ਸਹੇਲੀਆਂ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੂ=ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਜੇਹੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਵੇ=ਹੇ ਦਾ ਵਾਚਕ ਹੈ। ਹੇ ਪਿਆਰੇ ਸੰਤ ਰੂਪ ਮਿੱਤਰ ! ਸਾਰੀਆਂ ਜੋ ਸੰਤ ਰੂਪ ਵਾ—ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਸਹੇਲੀਆਂ ਹਨ, ਕੋਈ ਸਰਧਾ ਵਾਲੀ, ਕੋਈ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਭਗਤੀ ਵਾਲੀ, ਕੋਈ ਸਰਵਣ ਮੰਨਣ ਨਿਧਿਆਸਣ ਵਾਲੀ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵਰਗੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਯਾਰ ਵੇ ਹਿਕ ਡੂੰ ਹਿਕਿ ਚਾੜੈ ਹਉ ਕਿਸੁ ਚਿਤੇਹੀਆ ॥

ਯਾਰ ਵੇ=ਹੇ ਸੱਜਣ ਰੂਪ ਸੰਤ ਜਨੋਂ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗਿਆਨ ਦੀ ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਚੜ੍ਹਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੇ ਹੋ ਤਾਂ ਹਉ=ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਚੇਤੇ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ?

ਹਿਕ ਦੂੰ ਹਿਕਿ ਚਾੜੇ ਅਨਿਕ ਪਿਆਰੇ ਨਿਤ ਕਰਦੇ ਭੋਗ ਬਿਲਾਸਾ ॥

ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਨਿੱਤ ਹੀ ਅਨੇਕਾਂ ਭੋਗ ਬਿਲਾਸ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋ। ਅਥਵਾ :—ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸ਼ੁਭ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਭ ਵਿਚਾਰਨਾ ਵਾਲੇ, ਦੂਜੀ ਤੋਂ ਤੀਜੀ ਤਨੂ ਮਾਨਸਾ ਵਾਲੇ, ਤੀਜੀ ਤੋਂ ਚੋਥੀ ਅਸੰਸਕਤ ਵਾਲੇ, ਚੌਥੀ ਤੋਂ ਪੰਜਵੀਂ ਸ੍ਵਤਾਪਦ ਵਾਲੇ, ਪੰਜਵੀਂ ਤੋਂ ਛੇਵੀਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਭਾਵਨੀ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਛੇਵੀਂ ਤੋਂ ਸੱਤਵੀਂ ਤੁਰੀਆ ਭੂਮਿਕਾ ਵਾਲੇ। ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਵਾਲੇ, ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਗਿਆਨ ਵਾਲੇ, ਗਿਆਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਖਿਆਤਤਾ ਵਾਲੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪਿਆਰੇ ਹਨ। ਸ੍ਰਵਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋ ਅੱਗੇ ਮੰਨਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਮੰਨਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਿਧਿਆਸਣ ਵਾਲੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੱਤ ਤ੍ਵੰ ਦਾ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਅਭੇਦਤਾ ਵਾਲੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪਿਆਰੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਅਭੇਦਤਾ ਦੇ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਮਾਣਦੇ ਹਨ।

ਤਿਨਾ ਦੇਖਿ ਮਨਿ ਚਾਉ ਉਠੰਦਾ ਹਉ ਕਦਿ ਪਾਈ ਗੁਣਤਾਸਾ ॥

ਤੁਹਾਡੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੰਦੀ ਕੌਤਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚਾਉ=ਉਤਸ਼ਾਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਦੋਂ ਉਸ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਤਾਸ=ਖਜ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਪਾਵਾਂਗੀ ਵਾ=ਮੈਂ ਵੀ ਕਦੇ ਉਸ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਵਾਂਗੀ।

ਜਿਨੀ ਮੈਡਾ ਲਾਲੁ ਰੀਝਾਇਆ ਹਉ ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਮਨੁ ਡੇਂਹੀਆ ॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਡਾ=ਮੇਰਾ ਲਾਲੁ=ਪਿਆਰਾ ਪ੍ਰਭੂ ਰੀਝਾਇਆ=ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਾ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਹਉ=ਮੈਂ ਤਿਸੁ ਆਗੈ=ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਡੇਂਹੀਆ=ਦੇਂਦੀ ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ :—

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਨਾਨਕੁ ਕਹੈ ਸੁਣਿ ਬਿਨਉ ਸੁਹਾਗਣਿ ਮੂ ਦਸਿ ਡਿਖਾ ਪਿਰੁ ਕੇਹੀਆ ॥੨॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਪਤੀ ਦੇ ਸੁਹਾਗ ਵਾਲੀ ਸੰਤ ਰੂਪ ਸਖੀ! ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣ ਕੇ ਮੂ=ਮੈਨੂੰ ਦਸਿ=ਦੱਸਣਾ ਕਰ ਕਿ ਪਿਰੁ=ਪਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਕੇਹੀਆ=ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਡਿਖਾ=ਦੇਖਣਾ ਕਰਾਂ ? ਅਥਵਾ—ਕਿਸ ਸਾਧਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਾ-ਹੇ ਸੁਹਾਗਣੀ! ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਰਾਹ ਦੱਸ ਦਿਉ ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਵੇਖ ਲਵਾਂ ਕਿ ਪਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ?॥੨॥

ਯਾਰ ਵੇ ਪਿਰੁ ਆਪਣ ਭਾਣਾ ਕਿਛੁ ਨੀਸੀ ਛੰਦਾ ॥

ਯਾਰ ਵੇ=ਹੇ ਮਿੱਤਰ ਸੰਤ ਜਨੋ! ਉਹ ਪਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਆਪਣਾ ਭਾਣਾ=ਹੁਕਮ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਕਿਛੁ=ਕਿਸੇ ਦੀ ਛੰਦਾ=ਮੁਹਛੰਦਗੀ ਨੀਸੀ=ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਧੀਨਗੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ। ਵਾ-ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਛੰਦਾ=ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਯਾਰ ਵੇ ਤੈ ਰਾਵਿਆ ਲਾਲਨੁ ਮੂ ਦਸਿ ਦਸੰਦਾ ॥

ਯਾਰ ਵੇ-ਹੇ ਮਿੱਤਰ ਸੰਤ ਜਨੋ! ਤੁਸੀਂ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਮਾਣਿਆ ਹੈ ਮੂ ਦਸਿ=ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਮੈਂ ਦਸੰਦਾ=ਪੁੱਛਦੀ ਹਾਂ। ਵਾ-ਮੈਂ ਦਸੰਦਾ=ਸੁਆਲੀ ਨੂੰ ਭੀ ਰਾਹ ਦੱਸ ਦਿਹੁ। ਤਾਂ ਉਤਮ ਸਖੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਖਿਆਤਤਾ ਵਾਲੇ ਮਹਾਤਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ :—

ਲਾਲਨੁ ਤੈ ਪਾਇਆ ਆਪੁ ਗਵਾਇਆ ਜੈ ਧਨ ਭਾਗ ਮਥਾਣੇ ॥

ਜੇ ਤੈ=ਤੂੰ ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪੁ=ਆਪਾ ਭਾਵ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਗਵਾਉਣਾ ਕਰ ਵਾ :—ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਤੈ=ਉਸਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਗਵਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਹੰਕਾਰ ਉਸ ਦਾ ਮਿਟਦਾ ਹੈ ਵਾ-ਪ੍ਰਭੂ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦੇ ਭਾਗ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੋਣ।

ਬਾਂਹ ਪਕੜਿ ਠਾਕੁਰਿ ਹਉ ਘਿਧੀ ਗੁਣ ਅਵਗਣ ਨ ਪਛਾਣੇ ॥

ਮੇਰੀ ਬੁਧੀ ਰੂਪ ਵਾ-ਬਿਰਤੀ ਰੂਪ ਬਾਂਹ ਨੂੰ ਠਾਕੁਰਿ=ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਪਕੜ ਕੇ ਘਿਧੀ=ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਹੈ ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰੇ ਗੁਣਾਂ ਤੇ ਔਗਣਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਭਾਵ ਮੇਰੇ ਗੁਣ ਔਗਣ ਨਹੀਂ ਚਿਤਾਰੇ।

ਗੁਣ ਹਾਰੁ ਤੈ ਪਾਇਆ ਰੰਗੁ ਲਾਲੁ ਬਣਾਇਆ ਤਿਸੁ ਹਭੋ ਕਿਛੁ ਸੁਹੰਦਾ ॥

ਜਿਸਨੇ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਰੂਪੀ ਹਾਰ ਅੰਤਸ਼ਕਰਨ ਰੂਪੀ ਗਲ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੈ=ਉਸਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਰੰਗੁ-ਅਨੰਦ ਬਣ ਆਇਆ ਹੈ ਭਾਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹਭੋ=ਸਭ ਕੁਝ ਸੁਹੰਦਾ=ਸੋਹਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਵ ਤਿਸ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਤਾਈਂ ਸ਼ਰਧਾ ਭਗਤੀ ਆਦਿਕ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਸੋਭਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜਨ ਨਾਨਕ ਧੰਨਿ ਸੁਹਾਗਣਿ ਸਾਈ ਜਿਸੁ ਸੰਗਿ ਭਤਾਰੁ ਵਸੰਦਾ ॥੩॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਸੁਹਾਗਣ ਇਸਤ੍ਰੀ ਧੰਨਤਾ ਯੋਗ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਰੂਪ ਇਸਤਰੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ :—

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ਯਾਰ ਵੇ ਨਿਤ ਸੁਖ ਸੁਖੇਦੀ ਸਾ ਮੈ ਪਾਈ ॥

ਯਾਰ ਵੇ=ਸਜਣ ਸੰਤ ਜਨੋਂ! ਨਿਤ ਸੁਖ ਸੁਖੇਦੀ=ਜਿਸ ਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮੈਂ ਨਿਤ ਸੁਖਾਂ ਸੁੱਖਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਸਾ ਮੈ ਪਾਈ=ਉਹ ਸੁਖਣਾ ਮੈ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪਾ ਲਈ ਹੈ ਵਾ-ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪੀ ਵਸਤੂ ਪਾ ਲਈ ਹੈ।

ਵਰੁ ਲੋੜੀਦਾ ਆਇਆ ਵਜੀ ਵਾਧਾਈ ॥

ਜਿਹੜਾ ਪਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਲੋੜੀਦਾ=ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਵਾ-ਜਿਸ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਆਇਆ ਹੈ, ਭਾਵ-ਸਾਖਿਆਤਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਧਾਈ=ਖੁਸ਼ੀ ਵਜੀ=ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਮਹਾ ਮੰਗਲੁ ਰਹਸੁ ਥੀਆ ਪਿਰੁ ਦਇਆਲੁ ਸਦ ਨਵ ਰੰਗੀਆ ॥

ਮਹਾ ਮੰਗਲੁ=ਵੱਡਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਾ ਵੱਡੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਰੂਪ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਰਹਸੁ=ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਥੀਆ=ਇਸਥਿਤ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ। ਉਹ ਪਿਰੁ=ਪਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਇਆਲ ਅਤੇ ਸਦਾ ਨਵੀਨ ਰੰਗ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਰੰਗ=ਅਨੰਦ ਕਦੇ ਅਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਵਡ ਭਾਗਿ ਪਾਇਆ ਗੁਰਿ ਮਿਲਾਇਆ ਸਾਧ ਕੈ ਸਤਸੰਗੀਆ ॥

ਵਡਭਾਗਿ ਪਾਇਆ=ਵੱਡਿਆਂ ਭਾਗਾਂ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਆਪ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਗੁਰਿ ਮਿਲਾਇਆ=ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਧ ਕੈ ਸਤਸੰਗੀਆ=ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੁਆਰਾ ਮੇਲਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਸਗਲ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਿਅ ਅੰਕਿ ਅੰਕੁ ਮਿਲਾਈ ॥

ਆਸਾ=ਦੀਰਘ ਕਾਲ ਦੀ, ਮਨਸਾ=ਛਿਨ ਛਿਨ ਕਾਲ ਦੀ, ਸਾਰੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਿਅ=ਪਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਅੰਕਿ=ਪੱਖ ਵਾ : ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਅਪਣੇ ਅੰਕਿ=ਸਰੂਪ ਦੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਈ=ਮੇਲ ਲੈਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕੁ ਸੁਖ ਸੁਖੇਦੀ ਸਾ ਮੈ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਪਾਈ ॥੪॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਗਿਆਸੂ ਮੁਖ ਦੁਆਰਾ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਪਤੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੁੱਖਣਾ ਮੈ ਸੁਖਦੀ ਸੀ ਸਾ=ਉਹ ਸੁਖਣਾ ਮੈਂ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹ॥

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com